

**FRIVILLIGHED BLANDT ELEVER
I 7.-9. KLASSE**

Kendskab og holdning

En undersøgelse foretaget af Frivilligrådet på Frivillig Fredag 2012

Copyright © Frivilligrådet
Udarbejdet af Sofie Billekop, udviklingskonsulent
sb@frivilligraadet.dk

September/oktober 2012
I anledning af Frivillig Fredag

INDHOLDSFORTEGNELSE

RESUMÉ	4
RESULTATER.....	5
Kapitel 1 - Elevernes egen erfaring med frivillighed eller ønsker om at have det.....	6
Hvor mange laver, har lavet eller vil gerne lave frivilligt arbejde?	6
Hvilken slags frivilligt arbejde laver de eller har de lavet?	7
Hvilken slags frivilligt arbejde vil de gerne lave?	7
Kapitel 2	
Elevernes kendskab til frivilligt arbejde.....	8
Er der frivillige på skolen?.....	8
Hvor mange af danskerne er frivillige?	8
Elevernes holdning til frivilligt arbejde	9
Hvad mener eleverne om frivillighed?	9
Hvorfor bliver man frivillig?.....	10
Bør flere lave frivilligt arbejde?	10
Kapitel 3 - Frivillighed i skolen.....	14
Har de modtaget undervisning om frivillighed i skolen?	14
Vil de gerne have undervisning om frivillighed?	15
Vil de, der er blevet undervist, undervises mere?	15
Hvad betyder undervisningen for elevernes holdning til frivilligt arbejde?	16
Perspektiver: Elever vil have frivillighed i skolen – men i hvilken form?.....	17
Citater	18
Hvad er frivilligt arbejde?	18
Hvorfor eller hvorfor ikke flere frivillige?	19
Hvorfor burde flere danskere lave frivilligt arbejde?.....	19
Hvorfor burde flere danskerne ikke lave frivilligt arbejde?	19
METODE	21
Spørgeskemaets formål	22
Opbygningen af spørgeskemaet.....	22
Udsendelsen af spørgeskema	22
Oversigt over elever, der har deltaget	23
BILAG	24
SPØRGESKEMA.....	25

RESUMÉ

Vi har med denne undersøgelse blandt grundskoleelever i 7.-9. klasse ønsket at opnå indsigt i elevernes kendskab og holdning til frivillighed, generelt og som en del af skolen. Undersøgelsen har vist følgende hovedresultater:

Elevernes erfaring med frivilligt arbejde eller ønsket om at have det

- 73 % af elever i 7.-9. klasse er eller har været frivillig inden for et eller flere af de foreslåede områder.
- 83 % vil gerne være frivillig inden for en eller flere af de foreslåede kategorier.
- Pigerne har større erfaring med at være frivillig end drengene og ønsker ligeledes i højere grad at være det fremover.
- Elevernes erfaring med frivillighed stammer især fra skoleregi, fx som elevrådsrepræsentant eller elev-til-elev-frivillig. Mange har også været indsamler.
- 51 % af eleverne ønsker at være indsamler i fremtiden, og 49 % ønsker at være frivillig i en skoletime sammen med resten af klassen.

Elevernes kendskab til frivilligt arbejde

- Elevernes bevidsthed om frivillighed er ikke altid lige udviklet. 46 % ved ikke, om der er af og til frivillige på deres skole.
- Eleverne tror, at frivillighed er langt mindre udbredt, end det egentlig er. 74 % af eleverne forestiller sig, at der er færre end 40 % af danskerne, der er frivillige. Der er i virkeligheden 45 % frivillige danskere.

Elevernes holdning til frivilligt arbejde

- Eleverne er generelt positivt indstillet over for frivilligt arbejde. 89 % er enige i, at frivilligt arbejde er vigtigt, for at alle i samfundet kan få den hjælp, de har brug for. 86 % af eleverne ville personligt være stolte af at lave frivilligt arbejde.
- 60 % af eleverne mener, at flere danskere burde lave frivilligt arbejde. 34 % ved ikke, hvad de mener.
- Pigerne er både mere positive og mere bevidste om deres holdning end drengene.
- Hvis man har berøring med frivillighed – enten ved selv at være frivillig eller ved at kende nogen, der er det – er man mere bevidst om sin holdning til spørgsmålet.
- Det har ikke umiddelbart noget at sige for ens holdning, hvilket klassetrin man befinder sig på.

Frivillighed i skolen

- 63 % mener ikke, at de har modtaget undervisning om frivillighed. Kun en tiendedel mener at være blevet undervist om frivilligt arbejde uden for skolen.
- Klassetrinnet spiller ikke ind på, hvor meget undervisning om frivillighed, man har fået.
- 80 % mener, at foreninger burde komme mere ud på skolen. 72 % mener, at eleverne burde komme mere ud til foreningerne – og 55 % mener, at de burde få undervisning om frivilligt arbejde i timerne.
- De elever, der har fået undervisning om frivillighed uden for skolens område, er mere positive over for frivilligt arbejde end elever, der er blevet undervist på skolen eller slet ikke er blevet undervist.

RESULTATER

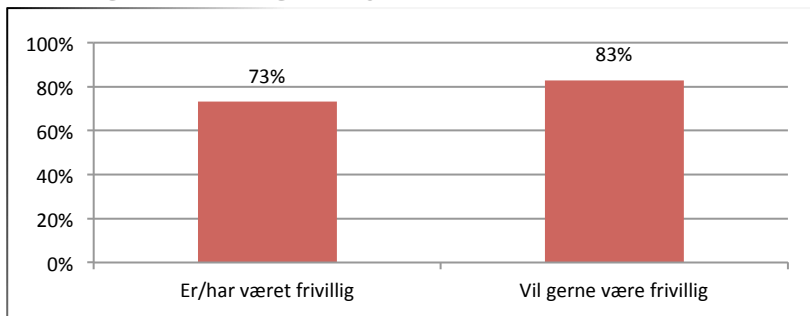
Kapitel 1

Elevernes egen erfaring med frivillighed eller ønsker om at have det

Hvor mange laver, har lavet eller vil gerne lave frivilligt arbejde?

På spørgsmålet om eleverne selv er eller har været frivillige inden for bestemte områder, svarer 73 % af dem, at de er/har været frivillige inden for mindst ét område¹:

ERFARING MED FRIVILLIGT ARBEJDE

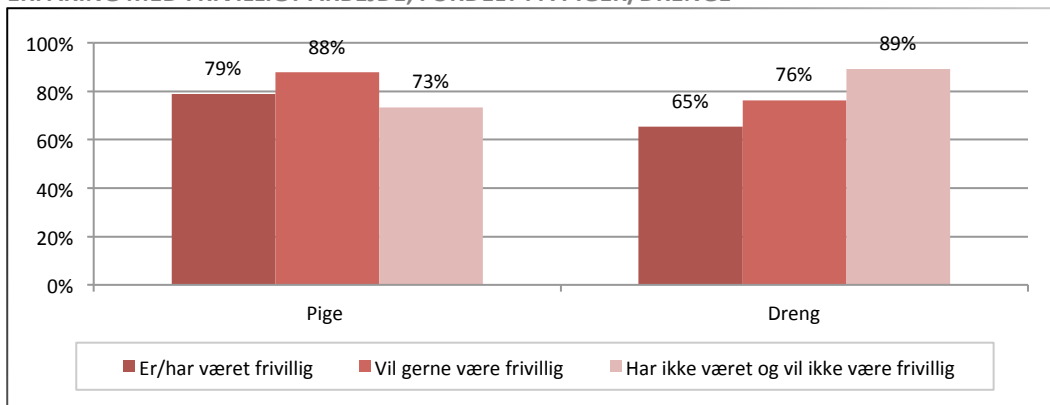

Figur 1. Spm.: "Har du været, er du, eller vil du gerne være frivillig på følgende måder (sæt mindst ét kryds på hver linje)?" Samlet opgørelse. Mulighed for flere krydser pr. respondent, hvorfor tallene ikke summerer til 100 %. (n=146)

83 % af eleverne svarer derudover, at de gerne vil være frivillige inden for ét eller flere områder (der kan være overlap mellem de to kategorier). Kun 5 % af eleverne har udelukkende sat kryds ved svarkategorien "Har ikke været og vil ikke være" og kunne altså ikke forestille sig at være frivillig i nogen af de pågældende kategorier.

Vi ser samtidig, at pigerne er/har været frivillig i højere grad end drengene og også ønsker at være det fremover:

ERFARING MED FRIVILLIGT ARBEJDE, FORDELT PÅ PIGER/DRENGE

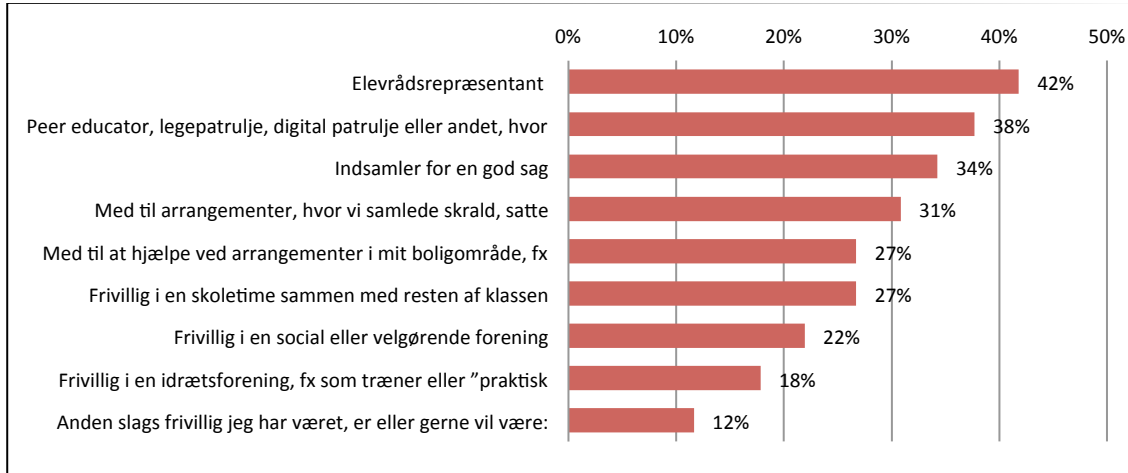
Figur 2. Spm.: "Har du været, er du, eller vil du gerne være frivillig på følgende måder (sæt mindst ét kryds på hver linje)?" Fordelt på piger og drenge. Mulighed for flere krydser pr. respondent, hvorfor tallene ikke summerer til 100 %. (n=145)

¹ De områder, vi har spurgt til, kan ses i figur 3 og 4.

Hvilken slags frivilligt arbejde laver de eller har de lavet?

Ser vi nærmere på, hvilken type frivilligt arbejde eleverne *laver eller har lavet*, viser følgende billede sig:

KATEGORIER, ELEVERNE ER/HAR VÆRET FRIVILLIGE INDENFOR

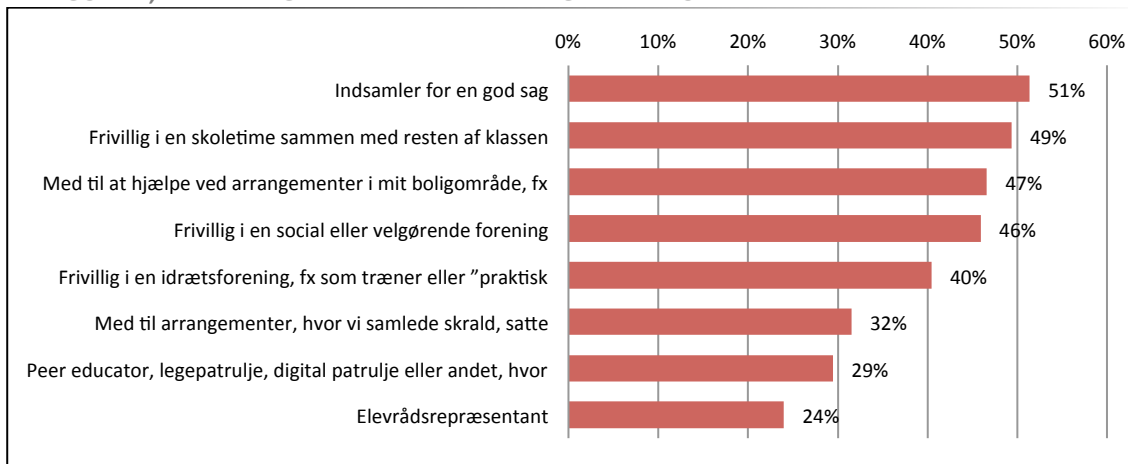
Figur 3. Spm.: "Har du været, er du, eller vil du gerne være frivillig på følgende måder (sæt mindst ét kryds på hver linje)" Udvalgt svarmulighed: "Har været / er i dag". Mulighed for flere krydser pr. respondent, hvorfor tallene ikke summerer til 100 %. (n=146)

Det største antal elever har været enten elevrådsrepræsentant (42 %) eller en form for elev-til-elev-frivillig (38 %). Mange af eleverne har dertil prøvet at være indsamler for en god sag (34 %). Det er endvidere værd at bide mærke i, at et større antal elever har været frivillig i en social eller velgørende forening end i en idrætsforening.

Hvilken slags frivilligt arbejde vil de gerne lave?

Ser vi dernæst på, hvilke kategorier eleverne har krydset af gerne at *ville være* frivillig inden for, ser billedet således ud:

KATEGORIER, ELEVERNE GERNE VIL VÆRE FRIVILLIGE INDENFOR

Figur 4. Spm.: "Har du været, er du, eller vil du gerne være frivillig på følgende måder (sæt mindst ét kryds på hver linje)" Udvalgt svarmulighed: "Vil måske gerne være" + "Vil helt sikkert gerne være". Mulighed for flere krydser pr. respondent, hvorfor tallene ikke summerer til 100 %. (n=146)

Det er måske ikke så overraskende, at flertallet af eleverne måske eller helt sikkert gerne vil være indsamler (51 %). Det er dog interessant, at næsten lige så mange gerne vil være frivillig i en skoletime sammen med resten af klassen (49 %). Dette er ikke mindst interessant, da kun 27 % af eleverne faktisk har prøvet at være frivillig sammen med resten af klassen (figur 3).

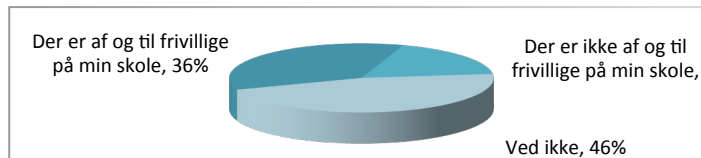
Kapitel 2

Elevernes kendskab til frivilligt arbejde

Er der frivillige på skolen?

Vi har spurgt eleverne, om de mener, der af og til er frivillige på deres skole.

KENDSKAB TIL AT DER ER FRIVILLIGE PÅ SKOLEN

Figur 5. Spm.: "Er der af og til frivillige på din skole?" (n=188)

Hertil svarer godt 36 % 'ja' og 18 % 'nej'. Det selvfølgelig værd at bemærke, at vi ikke ved, hvorvidt der rent faktisk er frivillige på elevernes skoler. Det er altså ikke muligt at forholde sig objektivt til elevernes udsagn om dette. Interessant er det dog, at næsten halvdelen af eleverne (46 %) *ikke ved*, om der er frivillige på deres skole. Det kan måske tyde på, at ca. halvdelen af eleverne slet ikke er klar over, hvem de skal regne for at være frivillige.

Vi har herefter opstillet konkrete forslag til, om eleverne har oplevet, at nogle af disse (frivillige) er på skolen²:

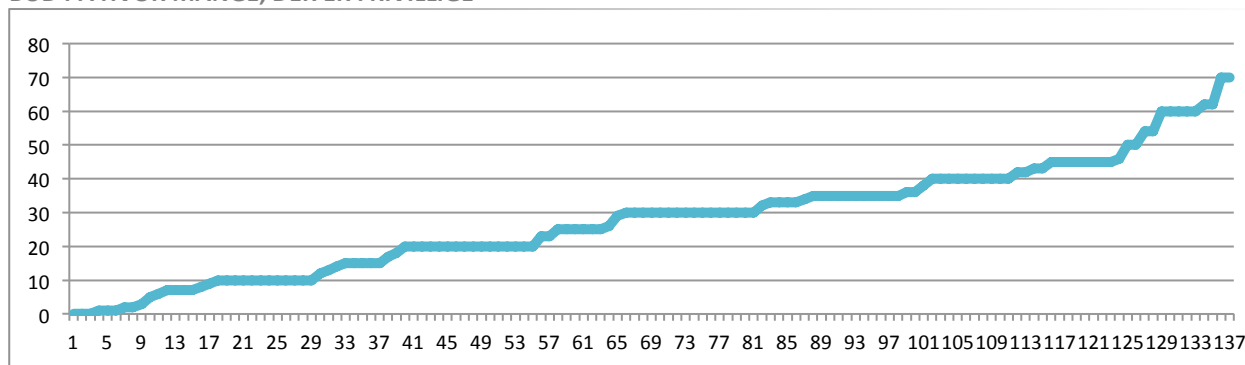
- En forening – der fx underviser på skolen i idræt, hænger plakater op eller holder møde
- Forældre/bedsteforældre – fx i undervisningen/på ture/ved arrangementer, skoleonkel-/skoletanteordninger
- Elever – fx peer educators, digital eller legepatrulje, frivillige lektiehjælpere
- Elevrådsrepræsentanter, forældre i skolebestyrelsen, frivillig skolepatrulje

Langt hovedparten af eleverne mener at genkende nogle af disse på deres skole. Kun 10 % svarer, at de ikke har oplevet nogen af personerne på skolen, og vedholder således, at der ikke er frivillige på skolen. Dette understøtter igen idéen om, at eleverne i virkeligheden har set frivillige på deres skole, men bare ikke er bevidste om det.

Hvor mange af danskerne er frivillige?

Der er i dag 45 % af danskerne, der laver frivilligt arbejde. Vi har spurgt eleverne, hvor højt de tror, dette tal er.

BUD PÅ HVOR MANGE, DER ER FRIVILLIGE

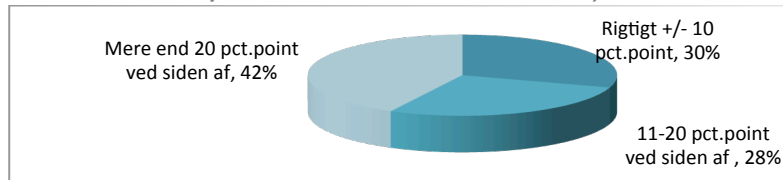
Figur 6. Spm.: "Hvor mange procent af danskerne tror du laver frivilligt arbejde (skriv kun et tal og ikke %-tegnet)?" (n=137)

Det viser sig, at langt hovedparten af eleverne forestiller sig, at færre laver frivilligt arbejde, end det i virkeligheden er tilfældet. Faktisk gætter 74 % af eleverne på, at mindre end 40 % danskerne laver frivilligt arbejde.

² Spm.: "Har du oplevet noget af følgende (sæt kryds ved alt det, du har oplevet)?"

Dertil rammer op mod halvdelen af eleverne (42 %) mere end 20 procentpoint ved siden af, når de skal komme med et bud.

RAMMER RIGTIGT/FORKERT I BUD PÅ HVOR MANGE, DER ER FRIVILLIGE

Figur 7. Spm.: "Hvor mange procent af danskerne tror du laver frivilligt arbejde (skriv kun et tal og ikke %-tegnet)?" (n=137)

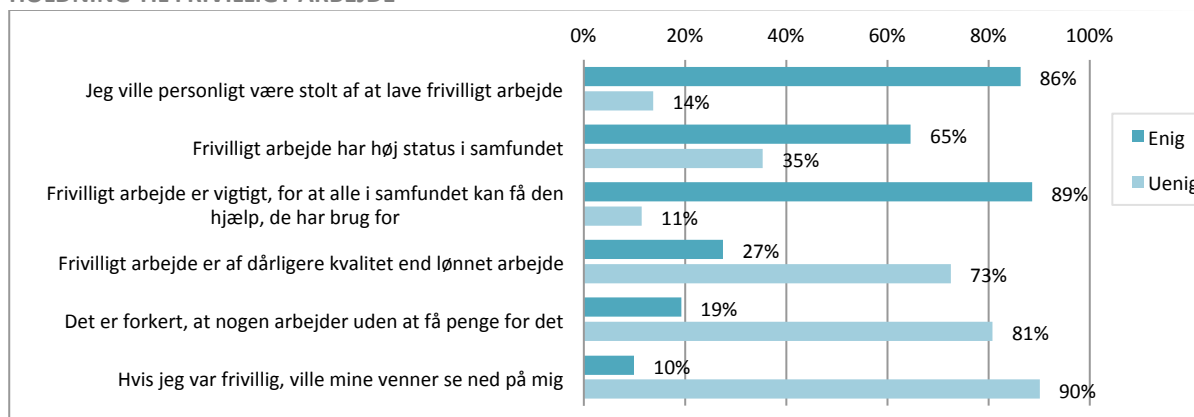
Nu er det jo ikke i sig selv afgørende for ens kendskab til frivilligt arbejde, at man ved, hvor mange frivillige der er på landsplan. Ikke desto mindre er det interessant, at eleverne generelt forestiller sig, at frivilligt arbejde er langt mindre udbredt end det egentlig er. Dog skal det også bemærkes, at 30 % af eleverne dog gætter på, at et sted mellem 35 % og 55 % af danskerne laver frivilligt arbejde.

Elevernes holdning til frivilligt arbejde

Hvad mener eleverne om frivillighed?

Eleverne er generelt positivt indstillet over for frivilligt arbejde. Vi har spurgt, hvor enige eleverne er i en række udsagn om frivilligt arbejde.

HOLDNING TIL FRIVILLIGT ARBEJDE

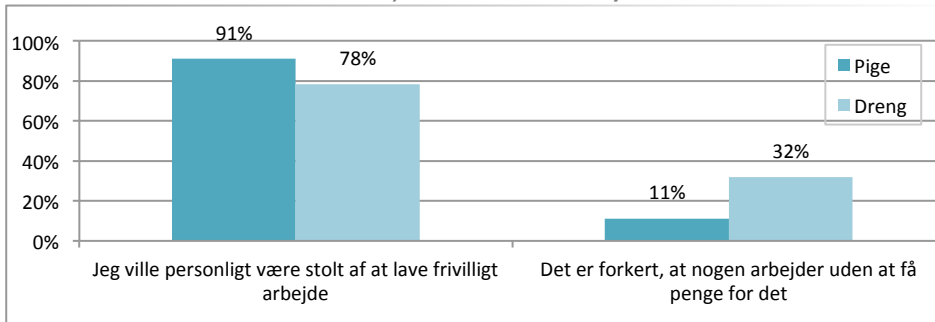
Figur 8. Spm.: "Hvor enig eller uenig er du i følgende positive og negative udsagn om frivilligt arbejde?" Svarkategorierne 'helt enig'+ 'lidt enig' og 'helt uenig'+ 'lidt uenig' er sammenlagt. (n=131)

Vi ser altså, at eleverne generelt er enige i de positive udsagn og uenige i de negative udsagn. Særligt enige er eleverne i, at frivilligt arbejde er vigtigt, for at alle i samfundet kan få den hjælp, de har brug for (89 %). Derudover har eleverne et personligt forhold til frivilligt arbejde, der er forbundet med stolthed, hvilket både afspejles ved, at de personligt ville være stolte af at lave frivilligt arbejde (86 %), og at de ikke mener, deres venner ville se ned på dem, hvis de var frivillige (90 %).

Dog er det bemærkelsesværdigt, at over en tredjedel af eleverne er uenige i, at frivilligt arbejde har høj status i samfundet (35 %). Ligeledes er godt en fjerdedel enige i, at frivilligt arbejde er af dårligere kvalitet end lønnet arbejde (27 %).

Ligesom flere piger end drenge har prøvet at være frivillig, er pigerne også mere *positive* over for frivilligt arbejde end drengene.

HOLDNING TIL FRIVILLIGT ARBEJDE, FORDELT PÅ PIGER/DRENGE

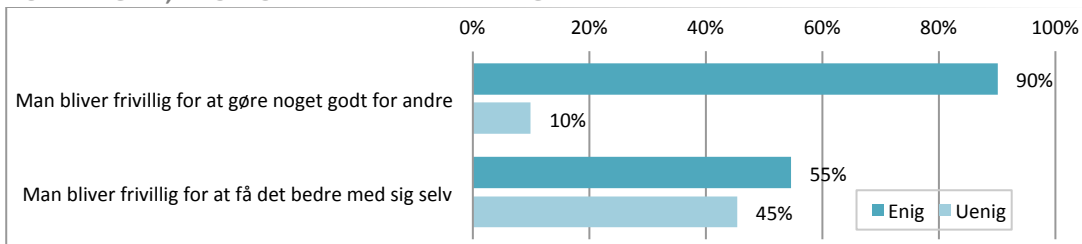
Figur 9. Spm.: "Hvor enig eller uenig er du i følgende positive og negative udsagn om frivilligt arbejde?" Fordelt på piger og drenge (n=131)

Grafen illustrerer to udvalgte udsagn, hvor pigerne er tydeligt mere positive end drengene. I det første søjlesæt ser vi, at 91 % af pigerne mener, at de personligt ville være stolte af at lave frivilligt arbejde, hvilket ligger på 78 % for drengene. I det andet søjlesæt ser vi, at kun 11 % af pigerne er enige i, at det er forkert, at nogen arbejder uden at få penge for det, mens 32 % af drengene er enige i dette udsagn.

Hvorfor bliver man frivillig?

Vi har ligeledes opstillet udsagn om, hvorfor man bliver frivillig.

HOLDNING TIL, HVORFOR MAN BLIVER FRIVILLIG

Figur 10. Spm.: "Hvor enig eller uenig er du i følgende positive og negative udsagn om frivilligt arbejde?" (n=131)

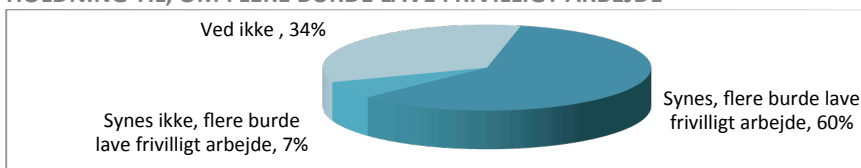
Eleverne mener primært, at man bliver frivillig for at gøre noget godt for andre (90 %). Dog mener et flertal af eleverne også, at man bliver frivillig for at få det bedre med sig selv (55 %).

Ser vi igen på forskellene mellem drenge og piger, viser det sig, at de to grupper er stort set enige om, at man bliver frivillig for at få det bedre sig selv (55 % piger og 54 % drenge). Til gengæld er der flere piger end drenge, der mener, at man bliver frivillig for at gøre noget godt andre (94 % piger og 84 % drenge).³

Bør flere lave frivilligt arbejde?

Vi har spurgt eleverne, om flere danskere burde lave frivilligt arbejde.

HOLDNING TIL, OM FLERE BURDE LAVE FRIVILLIGT ARBEJDE

Figur 11. Spm. "Synes du, flere danskere burde lave frivilligt arbejde?" (n=136)

³ De to udsagn er blevet præsenteret sammen med de øvrige udsagn og har ikke nødvendigvis optrådt direkte sammenligneligt for eleverne.

60 % af eleverne mener, at flere burde lave frivilligt arbejde. 34 % ved ikke, hvad de mener.

Det er selvfølgelig interessant i sig selv, at så stor en andel af eleverne synes, at flere burde være frivillige. Imidlertid er dette spørgsmål også interessant i forhold til det store antal elever, der ikke ved, hvad de mener. At skulle tage stilling til, hvorvidt flere skal være frivillige – og hvorvidt man føler sig i stand til at tage stilling til det – kan give et indtryk af, i hvilket omfang eleverne er vant til at være bevidste om frivilligt arbejde.

Ser vi nærmere på hvordan dette spørgsmål hænger sammen med andre spørgsmål, viser der sig følgende pejlemærker:

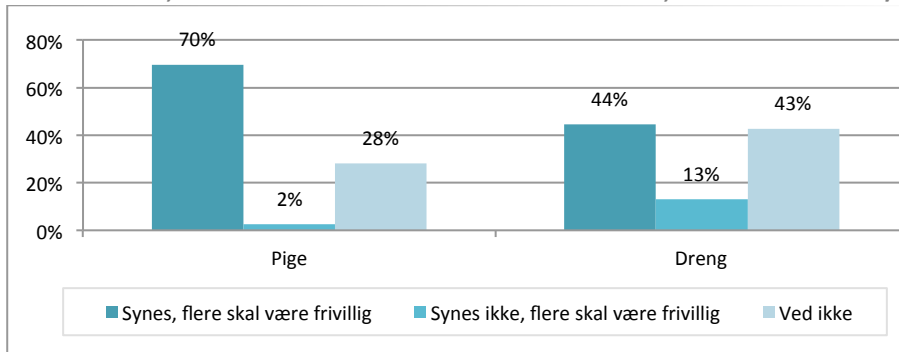
- Pigerne er både mere positive og mere bevidste om deres holdning end drengene.
- Hvis man har berøring med frivillighed – enten ved selv at være frivillig eller ved at kende nogen, der er det – er man mere bevidst om sin holdning til spørgsmålet.
- Det har ikke umiddelbart noget at sige for ens holdning, hvilket klassetrin man befinder sig på.

I det kommende vil vi gennemgå disse pejlemærker.

Pigerne er både mere positive og mere bevidste om deres holdning end drengene

Ser vi på kønsspørgsmålet, er der altså igen tydelige forskelle på drenge og piger.

HOLDNING TIL, OM FLERE BURDE LAVE FRIVILLIGT ARBEJDE, FORDELT PÅ PIGER/DRENGE

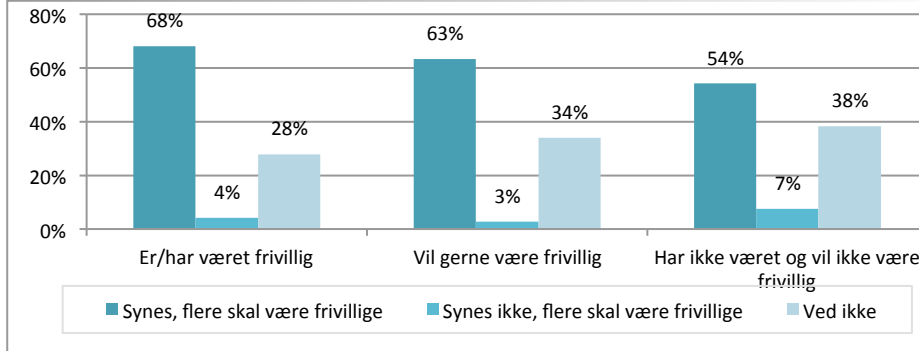
Figur 12. Spm.: "Synes du, flere danskere burde lave frivilligt arbejde?" Fordelt på piger og drenge. (n=136)

Hvor 70 % af pigerne mener, at flere burde lave frivilligt arbejde, mener kun 44 % af drengene det samme. Kun 2 % pigerne mener ikke, at flere burde lave frivilligt arbejde. Der er ligeledes et større antal drenge end piger, der ikke ved, hvad de mener (43 % over for 28 %).

Hvis man har berøring med frivillighed – enten ved selv at være frivillig eller ved at kende nogen, der er det – er man mere bevidst om sin holdning til spørgsmålet

Det lader ligeledes til, at der er en sammenhæng mellem selv at have berøring med frivillighed eller frivillige og at ønske, at flere er frivillige. Hvis vi ser på dem, der selv har været frivillig, tegner der sig følgende billede:

HOLDNING TIL, OM FLERE BURDE LAVE FRIVILLIGT ARBEJDE, FORDELT PÅ FRIVILLIG ERFARING

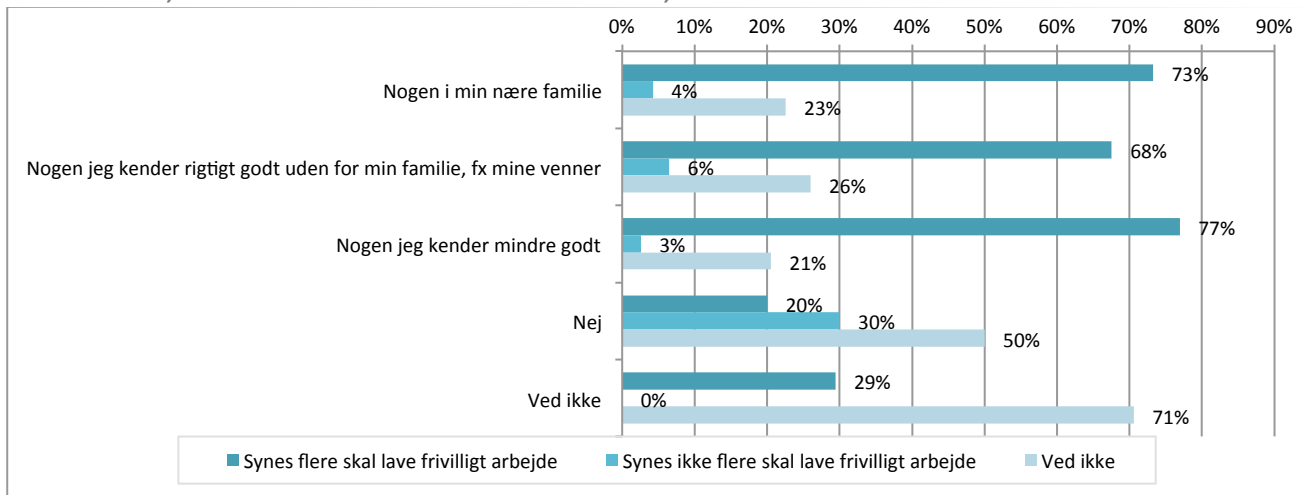

Figur 13. Spm.: "Synes du, flere danskere burde lave frivilligt arbejde?" samt "Har du været, er du, eller vil du gerne være frivillig på følgende måder (sæt mindst ét kryds på hver linje)" (n=134)

Der er forskel på, i hvilket omfang man mener, at flere skal være frivillige. Det mest interessante er dog, at antallet af elever, der ikke ved, hvad de mener, stiger i takt med, at man går fra at være/have været frivillig inden for mange kategorier, og igen til gerne at ville være det, til på mange kategorier ikke at have været eller ønske at være frivillig. Således ved 28 % af dem, der er/har været frivillige ikke, hvad de mener, mens 38 % ikke ved, hvad de mener blandt dem, der *ikke* har været eller vil være det.

Det samme billede viser sig, hvis vi ser på, hvordan sammenhængen er mellem at ønske flere frivillige og at kende nogen, der er frivillig.

HOLDNING TIL, OM FLERE BURDE LAVE FRIVILLIGT ARBEJDE, FORDELT PÅ FRIVILLIGE BEKENDTSKABER

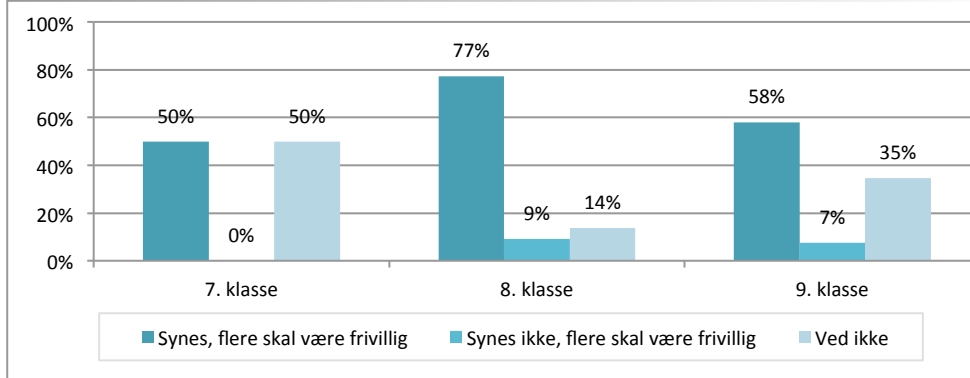
Figur 14. Spm.: "Synes du, flere danskere burde lave frivilligt arbejde?" samt "Kender du nogen andre, der har lavet frivilligt arbejde?" (n=136)

Her viser det sig igen, at det største antal 'ved ikke'-besvarelser ligger hos dem, der ikke kender nogen frivillige eller ikke ved, om de kender nogen frivillige. Dog ses det tilmed her, at de, der kender frivillige, også i højere grad ønsker flere frivillige. Det tyder til gengæld ikke på, at der er en sammenhæng mellem, hvor godt man kender den frivillige, og hvorvidt man ønsker flere frivillige danskere.

Det har ikke umiddelbart noget at sige for ens holdning, hvilket klassetrin man befinder sig på

Man kunne have en formodning om, at jo højere et klassetrin, eleverne befinder sig på, jo mere ville de være bevidste om deres holdning til, om flere skal være frivillige – enten som følge af en styrket samfundsbevidsthed eller decideret at have modtaget undervisning om frivillighed. Dette er imidlertid ikke tilfældet.

HOLDNING TIL, OM FLERE BURDE LAVE FRIVILLIGT ARBEJDE, FORDELT PÅ KLASSETRIN

Figur 15. Spm.: "Synes du, flere danskere burde lave frivilligt arbejde?" Fordelt på klassetrin. (n=136)

Som vist i grafen, er der umiddelbart ingen sammenhæng mellem klassetrin og hverken holdning til, om flere skal være frivillige, eller bevidstheden om, hvad man mener om dette spørgsmål.

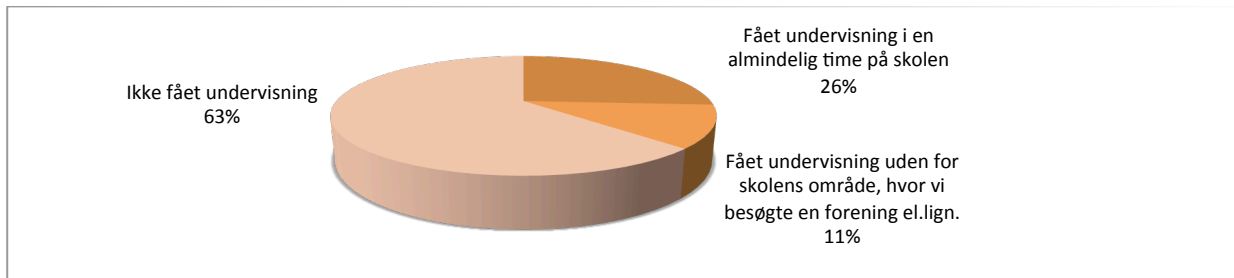
Kapitel 3

Frivillighed i skolen

Har de modtaget undervisning om frivillighed i skolen?

Vi har spurgt eleverne, om de er blevet undervist i frivilligt arbejde i skolen.

UNDERVISNING OM FRIVILLIGHED I SKOLEN

Figur 16. Spm.: "Har du modtaget undervisning, der handlede om frivilligt arbejde?" (n=132).

63 % af eleverne svarer, at de ikke har fået undervisning om frivilligt arbejde. Her skal vi huske, at vi ikke er ude i en objektiv undersøgelse af, om eleverne faktisk har fået undervisningen. Derimod spørger vi til, hvad de husker at have oplevet. Lidt over en fjerdedel mener at have fået undervisning om frivillighed i en almindelige time på skolen. Kun godt en tiendedel mener at have fået undervisning uden for skolens område.

Skal vi tro eleverne, prioriterer skolerne altså ikke højt at undervise i frivillighed. Endnu lavere prioritet har det at komme ud af skolens område og ud i lokalsamfundet for at lære om frivillige der.

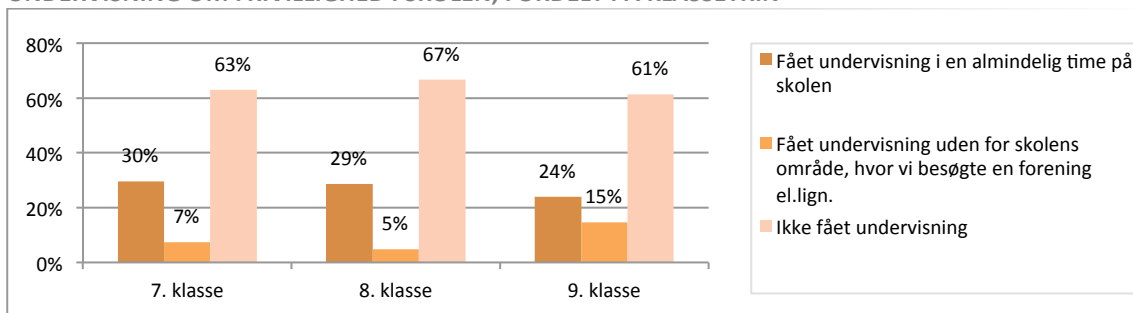
Det er mest almindeligt blandt de elever, der har fået undervisning om frivilligt arbejde, at det foregik i dansk-timen og næstmest almindeligt i samfundsfagstimen.

Har 9. klasse fået mere undervisning i frivillighed end 7. klasse?

Man kunne have en formodning om, at jo højere klassetrin eleverne er på, jo flere ville have fået undervisning om frivilligt arbejde. Dette kunne ikke mindst være en oplagt antagelse, da mange svarer, at de har fået undervisning om frivillighed i samfundsfagstimen.

Imidlertid ser billedet ikke helt sådan ud:

UNDERVISNING OM FRIVILLIGHED I SKOLEN, FORDELT PÅ KLASSETRIN

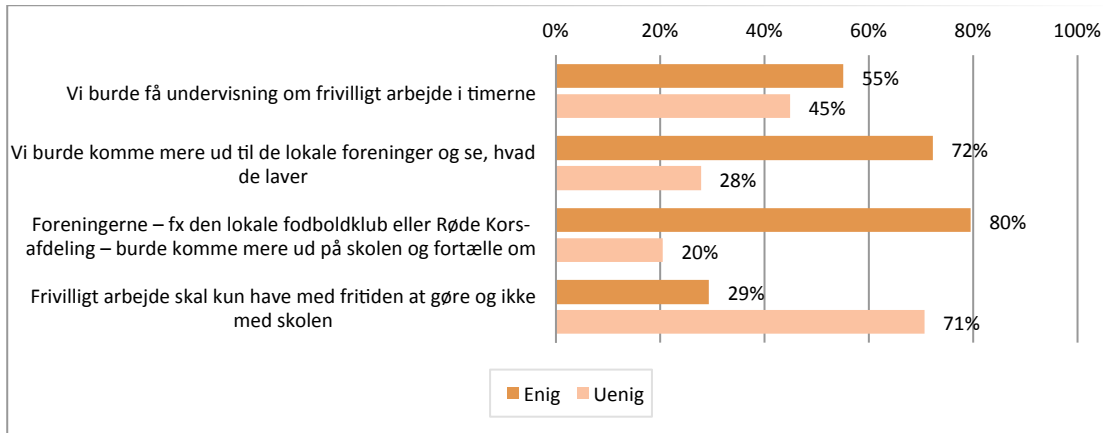
Figur 17. Spm.: "Har du modtaget undervisning, der handlede om frivilligt arbejde?" Fordelt på klassetrin. (n=123).

Grafen viser, at stigningen i klassetrin ikke automatisk medfører en stigning i antallet af elever, der har modtaget undervisning om frivilligt arbejde. Dette kan skyldes, at eleverne ikke særskilt kan huske eller har været bevidste om at have modtaget denne undervisning.

Vil de gerne have undervisning om frivillighed?

Eleverne vil gerne have mere at gøre med frivillighed i forbindelse med skolen:

HOLDNING TIL FRIVILLIGHED I SKOLEN

Figur 18. Spm.: "Er du enig eller uenig i følgende sætninger om frivilligt arbejde og skolen?" Svarkategorierne 'helt enig'+ 'lidt enig' og 'helt uenig'+ 'lidt uenig' er sammenlagt. (n=127)

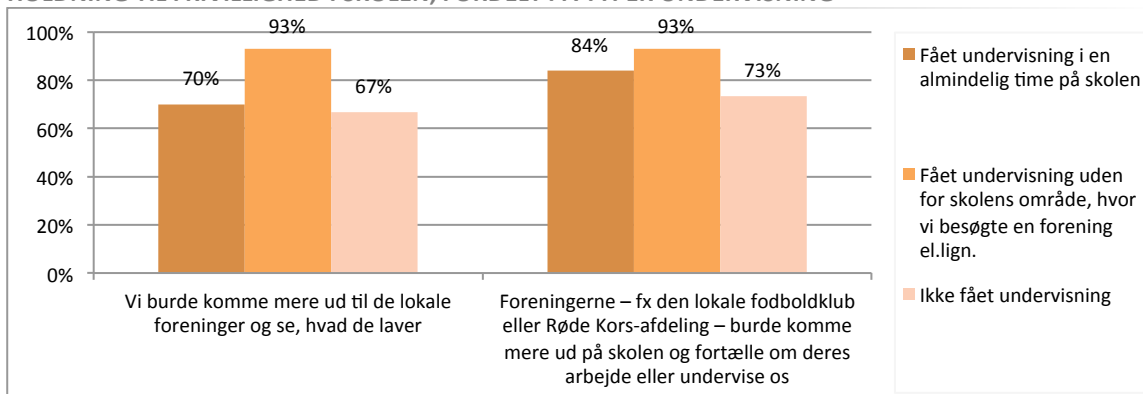
Som vist i figuren mener 80 % af eleverne, at foreninger burde komme mere ud på skolen. 72 % mener, at de burde komme mere ud til foreningerne – og 55 % mener, at de burde få undervisning om frivilligt arbejde i timerne. 71 % af eleverne mener dertil, at frivilligt arbejde har med skolen at gøre og ikke kun med fritiden.

Det er værd at bemærke, at hovedparten af eleverne foretrækker at have kontakt med foreningerne frem for "bare" at blive undervist i frivillighed i timerne. Vi vil i det næste se på, hvordan de elever, der allerede har modtaget undervisning, forholder sig til undervisning på og uden for skolen.

Vil de, der er blevet undervist, undervises mere?

Vi har undersøgt sammenhængen nærmere mellem selv at have modtaget forskellige typer undervisning og at ønske, hhv. at foreningerne kommer mere ind på skolen og selv at komme mere ud til de lokale foreninger. Her finder man følgende billede:

HOLDNING TIL FRIVILLIGHED I SKOLEN, FORDELT PÅ TYPER UNDERVISNING

Figur 19. Spm.: "Er du enig eller uenig i følgende sætninger om frivilligt arbejde og skolen?" samt "Har du modtaget undervisning, der handlede om frivilligt arbejde?" (n=119) og (n=120)

Hele 93 % af dem, der har fået undervisning uden for skolens område, ønsker at komme mere ud til de lokale foreninger, hvor "kun" hhv. 70 % og 67 % af dem, der har fået almindelig undervisning eller slet ingen, ønsker dette.

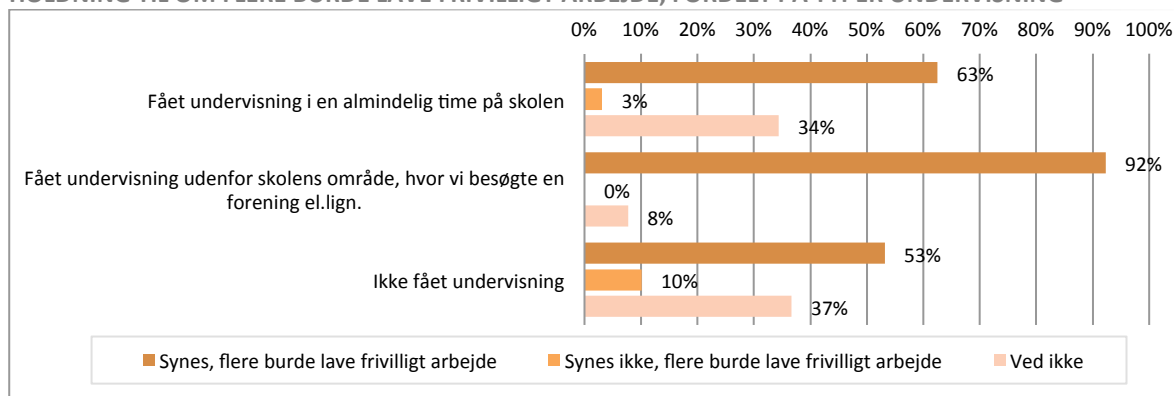
På samme måde ønsker 93 % af dem, der er blevet undervist uden for skolen, at foreningerne i højere grad kommer ud på skolerne, mod 84 % af dem, der er blevet undervist i en almindelig time. 73 % af dem, der slet ikke har modtaget undervisning om frivillighed, ønsker dette.

Hos alle tre grupper finder vi en stor velvilje over for at have mere at gøre med frivillighed i skolen. Dog kan det tyde på, at man bliver mere positiv over for at have med frivillighed at gøre i skolen af allerede at have prøvet det af. Og ligesom der er flere elever, der vil ud til foreningerne, end der er elever, der vil undervises på skolen, bliver man tilsyneladende også mere positiv af at have været ude hos foreningerne end at have fået undervisning på skolen.

Hvad betyder undervisningen for elevernes holdning til frivilligt arbejde?

Vi har undersøgt, om vi kan se en sammenhæng mellem, om eleverne er blevet undervist i frivilligt arbejde, og deres holdning til frivilligt arbejde. For at nærme os dette har vi set på, om der er sammenhæng mellem, hvorvidt man er blevet undervist i frivilligt arbejde og i så fald hvordan, og hvorvidt man synes, flere burde lave frivilligt arbejde.

Holdning til om flere burde lave frivilligt arbejde, fordelt på typer undervisning

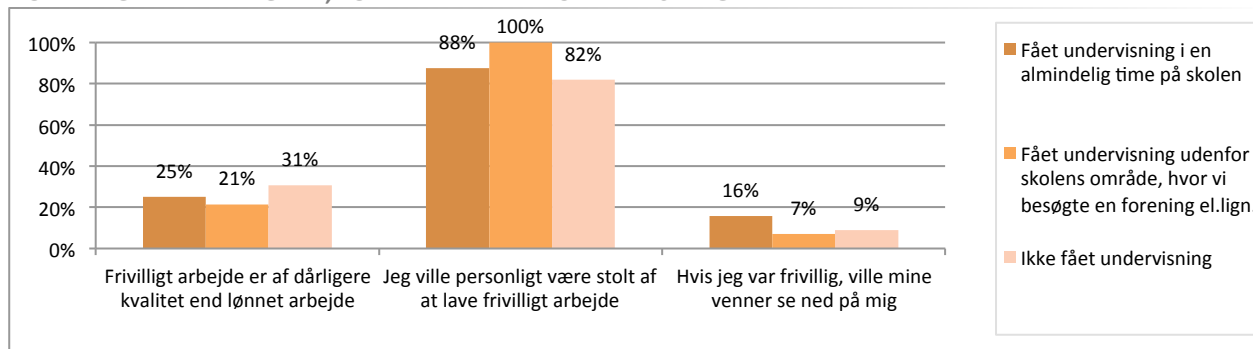

Figur 20. Spm.: "Synes du, flere danskere burde lave frivilligt arbejde?" samt "Har du modtaget undervisning, der handlede om frivilligt arbejde?" NB! Procenten for elever, der har fået undervisning uden for skolens område, er baseret på et lille antal elever (n=124)

Vi ser her, at der er flest blandt de elever, der har modtaget undervisning uden for skolens område, der mener, at flere burde lave frivilligt arbejde (92 %). Disse elever er også dem, der er mindst usikre på, hvad de mener (8 % – NB: svarer til 1 elev). Efter dette kommer de elever, der har modtaget undervisning på skolen og dernæst elever, der slet ikke er blevet undervist i frivillighed.

Vi har endvidere undersøgt, om der kan findes en sammenhæng mellem at have fået undervisning om frivilligt arbejde og elevernes holdning til udvalgte udsagn om det frivillige arbejde.

Holdning til frivillighed, fordelt på typer undervisning

Figur 21. Spm.: "Hvor enig eller uenig er du i følgende positive og negative udsagn om frivilligt arbejde?" samt "Har du modtaget undervisning, der handlede om frivilligt arbejde?" (n=124)

Som vist i grafen er det igen dem, der er blevet undervist uden for skolens område, der er mest positive over for frivilligt arbejde – fx mener samtlige af disse, at de ville være stolte af at lave frivilligt arbejde, hvor 88 % af dem, der er blevet undervist i en almindelig time, mener dette. Interessant er det dog, at flere af dem, der er blevet undervist i en almindelig time, mener, at deres venner ville se ned på dem (16 %), end blandt dem, der slet ikke har fået undervisning om frivilligt arbejde (9 %).

Perspektiver: Elever vil have frivillighed i skolen – men i hvilken form?

Vi har altså set i undersøgelsen, at 73 % af eleverne allerede er eller har været frivillige. Vi ser også, at mange af dem er det i skoleregi, enten i form af at være elevrådsrepræsentant eller elev-til-elev-frivillig. 84 % af eleverne svarer ligeledes, at de gerne vil være frivillige fremover – og 49 % af dem vil gerne være det i en time sammen med resten af klassen.

I dag er der 63 %, der svarer, at de aldrig er blevet undervist i noget med frivillighed, hverken i en time eller uden for skolens område. Og dog peger andre dele af undersøgelsen lige så tydeligt på, at eleverne gerne vil have mere at gøre med frivillighed i skolen. Imidlertid virker det ikke til at være helt ligegyldigt, *hvordan* undervisningen foregår.

80 % er enige i, at foreningerne gerne må komme mere ud på skolen og fortælle om deres arbejde eller undervise. 72 % er enige i, at de gerne vil mere ud til at de lokale foreninger og se, hvad de laver. Set i dette lys virker de 55 %, der gerne vil have almindelig undervisning i en time om frivilligt arbejde pludselig som meget få.

I forrige afsnit er ét af resultaterne, at antallet af dem, der mener, at deres venner ville se ned på dem, er større blandt dem, der er blevet undervist i en almindelig time, end blandt dem, der slet ikke har fået undervisning om frivilligt arbejde.

Det er svært at pege på, at undervisning om frivilligt arbejde i en almindelig skoletime generelt gør elevernes forhold til frivillighed mere negativt, end hvis de slet ikke havde fået nogen undervisning. Men resultatet er måske med til at understrege, hvad de øvrige resultater også tyder på; nemlig at det ikke er ligegyldigt på hvilken måde, man modtager undervisningen om frivillighed.

Vi har kun spurgt ind til disse to mulige måder at få undervisning på. Man kunne med fordel nuancere dette billede og undersøge nærmere, hvad det egentlig er, der spiller ind på elevernes holdninger. Er det, om undervisningen foregår på skolen? Er det, om undervisningen involverer foreninger og lokalsamfund, hvor denne så end måtte foregå? Eller er det noget helt tredje, som vi ikke har spurgt til i denne undersøgelse?

Citater

Hvad er frivilligt arbejde?

Vi har bedt eleverne beskrive med egne ord, hvad de mener, frivilligt arbejde er. Langt hovedparten mener, at frivilligt arbejde handler om ikke at få penge for sit arbejde og at gøre arbejde utvungent. Mange elever relaterer frivilligheden i frivilligt arbejde til **deres egen dagligdag**:

"Frivilligt arbejde er når man gør noget uden at få penge for det eller lige som elever i en skole" (dreng, 7. klasse)

"Frivilligt arbejde er noget man melder sig frivilligt til, hvis nu Michael har et arbejde til en så melder jeg mig til at gøre det frivilligt. Det er frivilligt arbejde synes jeg." (dreng, 7. klasse)

"Noget man gør frivilligt, f.eks. slog græsset for nogle" (pige, 9. klasse)

"Det er hvis man gerne vil blive ekstra god i skolen og man laver noget dansk, som man ikke har fået for. Men man laver det frivilligt" (pige, 8. klasse)

Andre elever mener, at frivilligt arbejde er noget, der kommer **samfundet til gavn**:

"... Frivilligt arbejde er en nødvendighed for det danske demokrati. Frivilligt arbejde er en god kilde til viden, venskaber, og gode redskaber til fremtiden. Frivilligt arbejde er at brænde for en sag." (pige, 9. klasse)

"Jeg mener det er godt for så mister kommunen og alt mulige andre ikke penge og pengene kan bruges til andre ting men det er også lidt synd for menneskene at de arbejder hårdt men får intet igen." (pige, 9. klasse)

"Frivilligt arbejde er, når man melder sig til noget, man ikke er "tvunget" til at gøre. Man gør det af fri vilje, for at glæde og/eller hjælpe andre. F.eks. har jeg ofte (frivilligt) meldt mig til "Red Barnet" indsamlings dage - dette får man ikke noget for (udover en masse motion, 3 timers tidsfordrivelse og en masse smil). Jeg melder mig, fordi følelsen af at vide, at man et sted i verden hjælper en lille pige eller dreng, gør mig rigtig glad." (pige, 9. klasse)

Andre igen fokuserer på, at den frivillige **selv får noget godt ud af det**:

"Jeg mener at frivilligt arbejde er en god måde at få unge i gang på. I stedet for at sidde foran en computer, tv mm. og det giver samtidig også noget økonomisk ansvarlighed, og et lille indblik til hvordan et rigtigt arbejde er." (dreng, 9. klasse)

"Det er når man donerer sin egen fritid til at hjælpe andre og laver arbejde af lyst og ikke for pengenes skyld. Man får ikke løn for frivilligt arbejde, men man får det måske bedre med sig selv, fordi man gør noget for andre." (pige, 9. klasse)

Langt hovedparten fokuserer dog på, at det er noget man gør af **egen fri vilje**:

"Det er at arbejde med det man har lyst til at arbejde med." (dreng, 7. klasse)

"Frivilligt arbejde er af man gør ting man ikke er blevet bedt om og hjælper naturen og hjælper dyr og mennesker i nød og man fx. er omdeler, hjælper gamle mennesker osv., det er også man kan hjælpe folk og man fx. hjælper med skolebiblioteket eller andre ting" (pige, 8. klasse)

"Frivilligt er arbejde, er når du yder noget uden at modtage nogen form for løn. Når du gør noget for samfundet af egen fri vilje, uden nogen siger du skal gøre dit og du skal gøre dat. Du er i et frit rum, og du bestemmer selv hvornår du ikke længere har overskud til at være en del af det mere, eller hvis du ikke mener det organisationen går ind for, er noget du vil stå inden for. Frivilligt arbejde er når jeg fx siger jeg vil være med til at gøre en forskel." (pige, 9. klasse)

Og det kan endda være noget, man gør godt, fordi man netop selv har lyst:

"For mig er frivilligt arbejde noget arbejde man selv vælger at foretage sig, og som man vælger at gøre uden at få løn for det. Frivilligt arbejde er for mig noget man har lyst til, og noget man vælger at gøre ordentligt, fordi man selv har pålagt sig nogle opgaver." (pige, 9. klasse)

Endelig er der også nogle, der **ikke er så glade** for idéen om frivilligt arbejde:

"Skod" (dreng, 8. klasse)

"Spild af tid" (dreng, 9. klasse)

"Frivillige arbejde er kedeligt og klamt for det er altid noget med at samle affald og andet klamt og det bryder jeg mig ikke om" (pige, 7. klasse)

Hvorfor eller hvorfor ikke flere frivillige?

Hvorfor burde flere danskere lave frivilligt arbejde?

Vi har spurgt eleverne, om de mener, at flere danskere burde lave frivilligt arbejde. De elever, der mener, at flere danskere burde lave frivilligt arbejde, begrundet det med, at det er godt for folk og for samfundet:

"Jeg mener danskerne burde lave mere frivilligt arbejde, først og fremmest for at ændre noget, men også for at man lære noget om andre miljøer end ens eget. Fx hvis man laver lektie hjælp for børn der har en svær social baggrund og du ikke selv har, bliver det nemmere at forstå dem. Det er vigtig at mennesker har forståelse for alle i et samfund og det har man først når man har oplevet det." (dreng, 9. klasse)

"Der er mange arbejdsløse som går og intet laver. Altså, så imens de går og alligevel leder efter job, kunne de vel ligeså godt lave noget der gavner andre? Mange folk er blevet egoistiske, og selviske, og færre og færre gider ting dette. Folk stresser! Flere burde klart gøre ting som frivilligt arbejde!" (pige, 8. klasse)

"Fordi så kan vores økonomi blive højere" (dreng, 7. klasse)

"Fordi det er med til at gøre verden til et bedre sted. Desuden bryder jeg mig ikke om "hvad-får-jeg-for-det"-kulturen." (pige, 9. klasse)

*"Fordi så kan vi hjælpe verden og naturen og dyr og mennesker vis ikke der lå så meget skrald ville hele verden være et meget bedre sted at være men ja jeg syntes alle mennesker skulle kunne rydde op efter dem selv og hjælpe verden og naturen **DANSKER I GANG MED AF HJÆLPE TIL** det er hvad jeg syntes de skal"* (pige, 8. klasse)

Andre begrundet det med, at man selv får noget ud af det:

"Alle burde tage et ansvar, mere hvis man kan. Mange tror måske, at frivilligt arbejde er ulønnet. Det er det også, men man får noget andet i stedet for; nemlig erfaring, bekendtskaber, selvtillid og en smule prestige. Derfor." (dreng, 8. klasse)

"Fx hvis man er spejderleder får man erfaring med hvordan man planlægger, regnskab og færdigheder man normalt skulle uddanne sig til. Fx i nogle foreninger kan der fx sidde en 18-årig som skal holde styr på et lang større regnskab end en som er uddannet til den - og som klarer det bedre en den uddannede" (pige, 9. klasse)

"det er sjovt" (dreng, 9. klasse)

Hvorfor burde flere danskerne ikke lave frivilligt arbejde?

Vender vi derimod blikket mod dem, der ikke synes, at flere burde lave frivilligt arbejde, kan man fx se følgende kommentarer:

"Fordi folk arbejder hårdt og får intet igen!" (pige, 9. klasse)

"Fordi jeg synes vi har nok mennesker i Danmark til dette!" (dreng, 8. klasse)

"Da det hurtigt vil blive en måde man kan udnytte mennesker på." (pige, 9. klasse)

METODE

Spørgeskemaets formål

Spørgeskemaet har tre formål:

1. At opnå indsigt i elevernes vidensniveau om frivilligt arbejde.
2. At opnå indsigt i elevernes holdning til frivilligt arbejde.
3. At opnå indsigt i i hvor høj grad eleverne oplever at have haft med frivilligt arbejde at gøre via skolen samt i hvor høj grad de ønsker at have det.

For at opnå svar på ovenstående 3 spørgsmål besvare følgende tre spørgsmål:

1. Hvor stort er elevernes kendskab til, hvad frivilligt arbejde er, i hvilket omfang det foregår i Danmark, samt hvorvidt det findes på deres skole?
2. I hvilket omfang oplever eleverne selv at have haft med frivilligt arbejde at gøre via skolen, enten i undervisningen eller på anden vis?
3. Hvad er elevernes holdning til frivilligt arbejde generelt og som en del af skolen?

Opbygningen af spørgeskemaet

For at besvare de tre arbejds spørgsmål er spørgeskemaet baseret på både faktaspørgsmål, hvor eleverne skal forholde sig til faktuelle oplevelser og hændelser, og holdningsspørgsmål, hvor eleverne skal forholde sig til, hvordan de har det med frivilligt arbejde.

Det skal nævnes, at vi ikke med faktaspørgsmålene er interesseret i fakta som sådan, men i hvordan eleverne oplever fakta.

Spørgeskemaet er primært opbygget om kvantificerbare spørgsmål. Det gælder især de spørgsmål, hvor eleverne skal svare faktuel men også visse af holdningsspørgsmålene. Derudover er nogle af spørgsmålene beregnet på åbne svar, hvor eleverne med andre ord beskriver, hvordan de har det med et givent emne. Dette gælder især nogle af holdningsspørgsmålene, hvor det er vurderet at være mere interessant at høre elevernes egen udlægning end at give dem faste svarmuligheder, der på forhånd farver deres svar i en bestemt retning. Disse svar er indgået som en del af i det rationale, der har ligger bag vores tolkning af de kvantificerbare resultater. Derudover er udvalgte citater samlet sidst i rapporten.

Udsendelsen af spørgeskema

Undersøgelsen er foretaget i forbindelse med den nationale frivillighedsdag Frivillig Fredag 2012. Skole og Forældre har bistået Frivilligrådet med udsendelse af spørgeskemaet. Skole og Forældre har udsendt et link til undersøgelsen samt en opfordring til at sprede budskabet på skolen til deres elevrepræsentanter og lærerrepræsentanter i skolebestyrelserne. Dette bestod i i alt 800 elever og lærere.

Derudover har Frivilligrådet telefonisk kontaktet 20 skoler fordelt over hele landet og spurgt om de ville lægge undersøgelsen på deres intranet. Heraf sagde ca. 80 % ja til at gøre dette.

Endelig har Frivilligrådet kontaktet Danske Skoleelever, som på Frivillig Fredag postede en link til undersøgelsen på deres facebookside, ligesom linket lå på www.frivilligraadet.dk og www.frivilligfredag.dk.

Det er værd at være opmærksom på, at det kan give en vis bias i undersøgelsen, at undersøgelsen har ligget på DSE's facebookside, som muligvis har mange frivillige besøgende, fx aktive i DSE. Ligeledes kan undersøgelsen generelt bære præg af, at de elever, der har fundet det interessant at deltage, måske på forhånd har en større interesse for frivilligt arbejde end andre elever.

Oversigt over elever, der har deltaget

Der er i alt 306 elever, der har klikket sig ind på spørgeskemaet. Heraf har 203 svaret, at de går på en folkeskole, og 32, at de går på en privat- eller friskole. Resten går f.eks. på gymnasiet eller HTX og bliver sorteret fra i begyndelsen af spørgeskemaet.

Det giver i alt 235 svar inden for målgruppen. Svarene fordeler sig på klassetrin som vist i tabel 1:

	Antal svar
7. klasse	51
8. klasse	43
9. klasse	136

Tabel 1. Spm.: "Hvilken klasse går du i?" (n=230)

Tabel 2 viser, hvordan kønsfordelingen blandt besvarelserne er:

	Antal svar
Dreng	88
Pige	146

Tabel 2. Spm.: "Er du en..." (n=234)

Tabel 3 viser, hvordan besvarelserne fordeler sig på regioner:

	Antal svar
Hovedstaden	47
Sjælland	40
Syddanmark	53
Midtjylland	70
Nordjylland	22

Tabel 3. Spm.: "Hvilken kommune ligger din skole i?" – Overført til regioner (n=232)

BILAG

SPØRGESKEMA

Frivillig Fredag er den nationale frivillighedsdag. Den ligger hvert år den sidste fredag i september og altså i år fredag den 28. september.

I forbindelse med Frivillig Fredag vil Frivilligrådet og foreningen Skole og Forældre gerne undersøge, hvad danske folkeskoleelever egentlig ved og mener om frivillighed. Derfor vil vi rigtig gerne have dig til at svare på de følgende spørgsmål. Det tager ca. 15 minutter.

God fornøjelse!

Til at starte med vil vi gerne vide lidt om dig.

1. Er du en...
 - Pige
 - Dreng
2. Hvilken kommune ligger din skole i?
 - Dropdown med landets kommuner
3. Går du på...
 - Folkeskole
 - Privat- eller friskole
 - Andet: _____
4. Hvad hedder din skole: _____
5. Hvilken klasse går du i?
 - 7. klasse
 - 8. klasse
 - 9. klasse
 - Anden klasse end 7., 8. eller 9.

Dem, der svarer 'Anden klasse end 7., 8. eller 9.' frasorteres og modtager ikke flere spørgsmål.

6. Først vil vi bede dig beskrive med dine egne ord, hvad du mener, frivilligt arbejde er:

7. Er der af og til frivillige på din skole?
 - Ja
 - Nej
 - Ved ikke
8. **HVIS JA:** Hvilken type frivillige drejer det sig om (sæt kryds ved alt det, du har oplevet)?
 - En forening – der fx underviser på skolen i idræt, hænger plakater op eller holder møde
 - Forældre/bedsteforældre – fx i undervisningen/på ture/ved arrangementer, skoleonkel/skoletanteordninger
 - Elever – fx peer educators, digital eller legepatrulje, frivillige lektiehjælpere
 - Elevrådsrepræsentanter, forældre i skolebestyrelsen, frivillig skolepatrulje
 - Andet: _____

9. **HVIS NEJ:** Har du oplevet noget af følgende (sæt kryds ved alt det, du har oplevet)?
- En forening – der fx underviser på skolen i idræt, hænger plakater op eller holder møde
 - Forældre/bedsteforældre – fx i undervisningen/på ture/ved arrangementer, skoleonkel/skoletanteordninger
 - Elever – fx peer educators, digital eller legepatrulje, frivillige lektiehjælpere
 - Elevrådsrepræsentanter, forældre i skolebestyrelsen, frivillig skolepatrulje
 - Nej, jeg har ikke oplevet noget af ovenstående
 - Ved nærmere eftertanke har jeg oplevet følgende: _____

10. Har du været, er du, eller vil du gerne være frivillig på følgende måder (sæt mindst ét kryds på hver linje)?

	Har været / er i dag...	Vil måske gerne være...	Vil helt sikkert gerne være...	Har ikke været og vil ikke være...
Frivillig i en skoletime sammen med resten af klassen				
Peer educator, legepatrulje, digital patrulje eller andet, hvor elever har en særlig rolle overfor andre elever				
Frivillig i en social eller velgørende forening				
Frivillig i en idrætsforening, fx som træner eller ”praktisk gris”				
Med til arrangementer, hvor vi samlede skrald, satte fuglekasser op el.lign. i naturen				
Med til at hjælpe ved arrangementer i mit boligområde, fx løppemarkeder, gadefester eller andet				
Indsamler for en god sag				
Elevrådsrepræsentant				
Anden slags frivillig jeg har været, er eller gerne vil være: _____				

Svarmulighederne forekommer i forskellig rækkefølge for forskellige respondenter.

11. Har du ovenfor sat mindst ét kryds i et "Har været / er i dag"felt?
- Ja
 - Nej
12. **HVIS JA:** Skriv 5 ord, som passer på, hvordan du har eller havde det med det frivillige arbejde, du laver eller lavede.
Hvis du har lavet mere end én slags frivilligt arbejde, vælg da blot én af oplevelserne og tænk på denne, når du skriver de 5 ord.
1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____

13. Kender du nogen andre, der har lavet frivilligt arbejde?

- Nogen i min nære familie
- Nogen jeg kender rigtig godt uden for min familie, fx mine venner
- Nogen jeg kender mindre godt
- Nej
- Ved ikke
- Andre: _____

14. Hvor mange procent af danskerne tror du laver frivilligt arbejde (skriv kun et tal og ikke %tegnet)? _____

15. Synes du, flere danskere burde lave frivilligt arbejde?

- Ja
- Nej
- Ved ikke

16. **HVIS JA:** Hvorfor synes du, flere danskere burde lave frivilligt arbejde?

17. **HVIS NEJ:** Hvorfor synes du ikke, flere danskere burde lave frivilligt arbejde?

18. Hvor enig eller uenig er du i følgende positive og negative udsagn om frivilligt arbejde?

	Helt uenig	Lidt uenig	Lidt enig	Helt enig
Jeg ville personligt være stolt af at lave frivilligt arbejde				
Hvis jeg var frivillig, ville mine venner se ned på mig				
Frivilligt arbejde er af dårligere kvalitet end lønnet arbejde				
Frivilligt arbejde har høj status i samfundet				
Man bliver frivillig for at få det bedre med sig selv				
Frivilligt arbejde er vigtigt, for at alle i samfundet kan få den hjælp, de har brug for				
Det er forkert, at nogen arbejder uden at få penge for det				
Man bliver frivillig for at gøre noget godt for andre				

Svarmulighederne forekommer i forskellig rækkefølge for forskellige respondenter.

19. Har du modtaget undervisning, der handlede om frivilligt arbejde?

- Ja, i en almindelig time på skolen
- Ja, udenfor skolens område, hvor vi besøgte en forening el.lign.
- Nej
- Andet: _____

Dem, der svarer 'Nej' og 'Andet', springer til spørgsmål 22.

20. I hvilket fag modtog du undervisning om frivilligt arbejde? _____

21. Hvad handlede undervisningen om? _____

22. Er du enig eller uenig i følgende sætninger om frivilligt arbejde og skolen?

	Helt uenig	Lidt uenig	Lidt enig	Helt enig
Vi burde komme mere ud til de lokale foreninger og se, hvad de laver				
Vi burde få undervisning om frivilligt arbejde i timerne				
Frivilligt arbejde skal kun have med fritiden at gøre og ikke med skolen				
Foreningerne – fx den lokale fodboldklub eller Røde Kors-afdeling – burde komme mere ud på skolen og fortælle om deres arbejde eller undervise os				

Tak for dine svar. Hvis du har mere at tilføje om frivilligt arbejde end det, vi har spurgt om allerede, må du meget gerne skrive det her:
